

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Басейнової ради

річок Приазов'я

 Олексій БАКАЙ

18 березня 2026 року

ПРОТОКОЛ
чергового засідання Басейнової ради річок Приазов'я
(в режимі онлайн-засідання)

18 березня 2026 р.

№ 7

м. Запоріжжя

Формат проведення чергового засідання Басейнової ради річок Приазов'я: відео-конференція за допомогою сервісу Zoom.

Місце проведення: Україна, 69095, Запорізька область, м. Запоріжжя, просп. Соборний, 105, Басейнове управління водних ресурсів річок Приазов'я.

Дата проведення засідання Басейнової ради річок Приазов'я – 18.03.2026 р.
Час проведення засідання: з 10.00 по 11.20.

ПРИСУТНІ: 24 члени басейнової ради, 8 – запрошені. Усього 32 особи (перелік додається).

Порядок денний:

1. Про підсумки роботи басейнової ради у 2025 році.
2. Про затвердження Плану роботи Басейнової ради річок Приазов'я на 2026 рік.
3. Про стан водно-болотних угідь Приазовського національного природного парку в умовах війни та обмеження природоохоронної діяльності на тимчасово окупованих територіях.
4. Про вплив змін клімату на водність річок Приазов'я.

Про затвердження регламенту роботи Басейнової ради річок Приазов'я.

СЛУХАЛИ: Бакає Олексія Анатолійовича – Голову Басейнової ради річок Приазов'я, Голову Бердянської райдержадміністрації – начальника Бердянської військової адміністрації.

Бакає О.А. запропонував для ефективної роботи чергового засідання Басейнової ради річок Приазов'я затвердити наступний регламент роботи:

- для доповіді – до 25 хвилин;
- для виступу – до 5 хвилин;
- для внесення пропозицій та доповнень – до 3-х хвилин.

ГОЛОСУВАЛИ:

«ЗА» – 24.

«ПРОТИ» – немає.

«УТРИМАЛИСЬ» – немає.

Рішення прийняте 24 голосами, що становить 100 % голосів, присутніх на засіданні членів басейнової ради.

ВИРІШИЛИ:

1. Затвердити запропонований регламент роботи чергового засідання Басейнової ради річок Приазов'я.

1. Про підсумки роботи басейнової ради у 2025 році.

СЛУХАЛИ: Рибалко Інну Георгіївну – виконавчого секретаря басейнової ради, заступника начальника Басейнового управління водних ресурсів річок Приазов'я.

Протягом 2025 року проведено 2 чергових засідання (в режимі онлайн) Басейнової ради річок Приазов'я (5 лютого та 13 листопада). Засідання проводилися відкрито та були правомочними, так як на них були присутні більше половини її членів.

На засіданнях басейнової ради розглядалися такі питання:

- діяльність Басейнової ради річок Приазов'я;
- розгляд та затвердження Плану роботи басейнової ради річок Приазов'я на 2025 рік;
- План управління річковим басейном річок Приазов'я на 2025-2030 роки;
- зміни до Типового положення про басейнові ради;
- внесення змін до Положення басейнової ради річок Приазов'я;
- оновлення державного водного кадастру за розділом «Поверхневі води» у частині обліку поверхневих водних об'єктів;
- стан реалізації першого циклу Плану управління річковим басейном річок Приазов'я (2025-2030 роки);
- виконання п.4 (рішення з окремих питань) згідно витягу з протоколу № 37 засідання Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2025 року щодо вжиття невідкладних заходів до завершення у 2025 році передачі об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем із сфери управління Держводагентства до сфери управління Держрибагентства а також організаціям водокористувачів;
- дотримання соціального захисту працівників водогосподарських організацій Держводагентства при передачі об'єктів інженерної інфраструктури;
- організаційні питання щодо внесення змін до складу басейнової ради.

Рішення басейнової ради оформлялися протоколами її засідань, що підписувалися головуєчим на засіданні. Всі протоколи направлялися членам басейнової ради.

Також у 2025 році члени ради приймали участь у відзначенні Всесвітнього дня води.

Наказом Держводагентства від 17.03.2025 № 45 внесені зміни до персонального складу басейнової ради річок Приазов'я.

Звіт про роботу Басейнової ради річок Приазов'я за 2025 рік надіслано до Держводагентства України та розміщено на вебсайті Басейнового управління водних ресурсів річок Приазов'я у розділі «Басейнова рада».

ГОЛОСУВАЛИ:

«ЗА» – 24.

«ПРОТИ» – немає.

«УТРИМАЛИСЬ» – немає.

Рішення прийняте 24 голосами, що становить 100 % голосів, присутніх на засіданні.

ВИРІШИЛИ:

1. Взяти до відома звіт про діяльність Басейнової ради річок Приазов'я за 2025 рік.

2. Про затвердження Плану роботи Басейнової ради річок Приазов'я на 2026 рік.

СЛУХАЛИ: Бакая Олексія Анатолійовича – Голову Басейнової ради річок Приазов'я, який наголосив, що згідно Положення про Басейнову раду річок Приазов'я на розгляд представлено План роботи басейнової ради на 2026 рік (додається), сформований з урахуванням наданих пропозицій членами басейнової ради.

Передбачено проведення не менше двох засідань протягом року.

ГОЛОСУВАЛИ:

«ЗА» – 24.

«ПРОТИ» – немає.

«УТРИМАЛИСЬ» – немає.

Рішення прийняте 24 голосами, що становить 100 % голосів, присутніх на засіданні.

ВИРІШИЛИ:

1. Затвердити План роботи Басейнової ради річок Приазов'я на 2026 рік.

3. Про стан водно-болотних угідь Приазовського національного природного парку в умовах війни та обмеження природоохоронної діяльності на тимчасово окупованих територіях.

СЛУХАЛИ: Антоновського Олександра Григоровича – заступника начальника науково-дослідного відділу Приазовського національного природного парку, старшого викладача кафедри геоєкології і землеустрою Таврійського державного агротехнологічного університету імені Д. Моторного.

Приазовський НПП займає площу ≈ 781 км² і має в своєму складі два водно-болотних угіддя міжнародного значення: «Молочний лиман» та «Гирло річки Берди, Бердянська затока та Бердянська коса».

Приблизно 80% площі Парку займають водні об'єкти.

Приазовський НПП входить до Смарагдової мережі Європи.

Негативні наслідки військової агресії та окупації:

Військові дії та руйнування: Акваторія Молочного лиману використовувалась окупантами як військовий полігон (до 100 пострілів по акваторії на добу), що призвело до пошкодження ландшафтів та часткового знищення острова Підкова. На Бердянській косі зафіксовано риття окопів та руйнування ґрунтового покриву на площі приблизно 40 га.

Хімічне та нафтове забруднення:

У грудні 2024 року нафтова пляма охопила 27 км узбережжя, включаючи Степанівську, Пересип та Федотову коси.

У січні 2025 року забруднення мазутом зареєстровано на ділянках узбережжя: між селами Шевченко і Азовське Бердянського району і на зовнішній частині Бердянської коси.

Зафіксовано падіння гвинтокрила Ка-52 у морі (квітень 2023 р.) із витокм палива вздовж 3 км берегової лінії.

За індексом екологічної якості (EQI) води Азовського моря в районі Бердянського порту влітку 2022 року класифікуються як «погані (bad)» та «брудні (poor)».

Пожезжі: Внаслідок обстрілів та навмисних підпалів вигоріло близько 145 га рослинності на берегах Молочного лиману та понад 414 га у заплаві річки Берда.

Вплив на біоту: Спостерігається масова загибель дельфінів (червень-липень 2023 р.) та водних біоресурсів. Окупаційною владою санкціоновано незаконний промисловий вилов риби із використанням заборонених знарядь.

Правова та наукова діяльність:

Правоохоронними органами у взаємодії з Адміністрацією Парку ініційовано 4 кримінальних провадження за фактами екоциду (ст. 438 КК України), забруднення моря (ст. 243) та незаконного промислу (ст. 249).

Результати моніторингу, попри небезпеку для персоналу (погрози, викрадення співробітників), представлені на міжнародних наукових конференціях у Польщі, Туреччині та Великобританії.

Бакай О.А. запропонував взяти до відома інформацію щодо стану водно-болотних угідь Приазовського національного природного парку в умовах війни та обмеження природоохоронної діяльності на тимчасово окупованих територіях.

ГОЛОСУВАЛИ:

«ЗА» - 24.

«ПРОТИ» - немає.

«УТРИМАЛИСЬ» - немає.

Рішення прийняте 24 голосами, що становить 100 % голосів, присутніх на засіданні членів Басейнової ради.

ВИРІШИЛИ:

1. Взяти до відома інформацію щодо стану водно-болотних угідь Приазовського національного природного парку в умовах війни та обмеження природоохоронної діяльності на тимчасово окупованих територіях.

4. Про вплив змін клімату на водність річок Приазов'я.

СЛУХАЛИ: Казанцева Олександра Анатолійовича – директора Департаменту захисту довкілля Запорізької облдержадміністрації.

Малі річки Приазов'я перебувають під подвійним тиском, як традиційно антропогенних факторів, так і нових. Зокрема, це зміни клімату і наслідки збройної агресії російської федерації.

За останнє десятиліття середня температура в Україні зросла, збільшилася кількість спекотних та посушливих періодів, змінилася сезонність опадів.

Прогнозоване зменшення річкового стоку у 21 столітті може становити 25-50 % по Україні та до 60-70 % у південних регіонах у маловодні роки. Для малих річок Приазов'я це означає ризик хронічної деградації.

Воєнні дії спричиняють забруднення вод, руйнування інфраструктури та обмежують можливість управління водними ресурсами на окупованих територіях. За таких умов управління водними ресурсами не може залишатися у межах традиційних підходів. Потрібна інтеграція кліматичної політики у басейнове управління.

В Запорізькій області ініційовано розробку регіональної стратегії адаптації до змін клімату. Координатором підготовки документа виступає Департамент захисту довкілля Запорізької облдержадміністрації. До роботи залучено експертів у сферах кліматології, гідрології, економіки, просторового планування та управління ризиками.

Стратегія передбачає:

- аналіз поточного стану;
- оцінка ризиків і вразливостей;
- практичний план адаптаційних заходів.

Основне це те, що стратегія має бути реальною та обґрунтованою з конкретними діями для територіальних громад.

Стратегія адаптації до змін клімату Запорізької області це наш інструмент переходу від констатації проблем до системної трансформації управління водними ресурсами. Департамент готовий до конструктивної співпраці для синхронізації регіональної кліматичної політики з басейновими планами.

СЛУХАЛИ: Сорокіну Тетяну Петрівну – заступника начальника Запорізького обласного центру з гідрометеорології.

Клімат є вирішальним чинником, що впливає на водний режим і навіть саме існування річок.

В останні десятиліття в усьому світі, і зокрема в Україні, актуальною стала тема змін клімату. Особливо це стосується температури повітря, підвищення якої стало глобальною тенденцією.

Спостерігається виразна тенденція підвищення температури повітря, як середньої, так і максимальної та мінімальної. Це, зокрема, засвідчує порівняння середньої температури повітря за 1961-1990 і 1991-2020 рр. Найбільше зросли середні температури повітря влітку: середня на $1,4^{\circ}\text{C}$, середня максимальна на $1,5^{\circ}\text{C}$, середня мінімальна на $1,3^{\circ}\text{C}$. Найменші показники зростання середньої та середньої максимальної температури восени – на $0,6^{\circ}\text{C}$, середньої мінімальної – на $0,6^{\circ}\text{C}$ весною.

Особливо значним є підвищення температури в останні 30 років. Як наслідок, останнє десятиріччя у Запорізькій області було найтеплішим з 1961 року.

Значне зростання максимальної і, особливо, мінімальної температури повітря у холодний період року зумовило зменшення у період 1991-2020 років кількості морозних днів. Виявлені тенденції зберігались протягом останнього кліматичного періоду і посилювались.

Підвищення температури повітря у холодний період призвело до зменшення суворості зими. Останні роки зими малосніжні. Тепліші зими спричиняють частіші відлиги, перетворення снігу на дощ та швидке танення, що знижує загальну тривалість зими та сніжного сезону.

Малосніжними виявилися 1972, 1975, 1989 і 1990 рр. Проте найбільш незвичною стала зима 2019-2020 рр., яка не лише виявилась найтеплішою за весь період спостережень, а й практично безсніжною. Унікальність цього року полягає в тому, що осінь 2019-го була сухою, а метеорологічна зима з традиційними морозами, снігом і промерзанням ґрунту так і не настала. Тобто, протягом зими 2019-2020 року не був зафіксований стійкий перехід середніх добових температур повітря через 0° у бік від'ємних значень, опади взимку випадали переважно у вигляді дощу та мокрого снігу з дощем. А якщо сніговий покрив утворювався, то він був незначної висоти та швидко танув через позитивні температури повітря.

Таким чином, не відбулося достатнього снігонакопичення (основного чинника весняного водопілля). А за рахунок відсутності стокоєфективних опадів у березні-квітні та в умовах підвищеної водопоглинальної здатності підстильної поверхні річкових водозборів, як наслідок, на річках Приазов'я не відбулось формування весняного водопілля.

Власне, і весь 2020 рік виявився маловодним.

За період 1991-2020 років порівняно з періодом 1961-1990 років збільшилась кількість днів з середньою за добу температурою повітря вище $0,0^{\circ}\text{C}$. Також зросла кількість літніх днів, коли середня за добу температура повітря вище 15°C . Ріст максимальної температури зумовив збільшення кількості спекотних днів, коли максимальна температура повітря перевищувала 30°C .

В останні десятиріччя фіксується різке зростання такого небезпечного явища як суховії. Однією з головних причин виникнення суховіїв є недостатнє зволоження ґрунту внаслідок дефіциту опадів.

Підвищення температури повітря, яке спостерігається в останні десятиліття, позначилося на тому, що також зростає випаровування. Навіть при великій кількості опадів річка може бути маловодною, якщо температура повітря висока і вода швидко випаровується.

Наслідком випаровування з водної поверхні є значні втрати води з поверхні ставків і водосховищ, а отже зменшення стоку річок. Насамперед це стосується літнього періоду, коли випаровування з водної поверхні може в кілька разів перевищувати кількість опадів. За цих умов підтримування сталого рівня у штучних водоймах можливо лише за умов зменшення скидів у нижній б'єф. Звичайно цього немає, тож протягом літа рівень води у більшості водойм знижується, а деякі навіть зовсім висихають.

Обміління водойм спричинює все більше поширення повітряно-водної рослинності, зокрема очерету. Нині величезна кількість штучних водойм, насамперед ставків, повністю заросли. Наявність повітряно-водної рослинності істотно вплинула на водний режим річок, починаючи від уповільнення течії і закінчуючи додатковим випаровуванням.

Окремим питанням, що стосується зволоження території, є кількість днів з опадами. За наявними даними їх кількість має тенденцію до зменшення. Важливо, що кількість днів із сильними опадами, зокрема понад 10 мм, залишилася майже незмінною.

Отже, можна дійти висновку, що протягом останніх 60 років зменшилась кількість днів опадів зі слабкими опадами, які забезпечують вологозапаси ґрунту та істотно впливають на рослинний покрив.

Останніми роками також відбувається зниження рівнів ґрунтових вод. За даними спостережень Запорізького ЦГМ така тенденція чітко прослідковується з 2012-2013 роки. Рівень ґрунтових вод на території області знизився на 0,5-2,5 м.

Таким чином, річки Приазов'я мають виражений режим недостатнього зволоження. Такий режим зумовлює низьку водність річок та високу вразливість до змін клімату.

Основні кліматичні фактори, що призвели до зниження водності річок:

- *Підвищення температури повітря:* пришвидшує випаровування води з поверхні річок, водосховищ та ґрунту.

- *Зміна тривалості сезонів:*

- а) через раннє потепління сніг тане занадто швидко, і до настання літньої спеки річки вже встигають втратити значну частину води та переходять на ґрунтове живлення.

- б) тривалі періоди без дощів восени затримують початок осіннього наповнення річок.

- *Зміна характеру опадів:* замість тривалих помірних дощів, які живлять підземні води, частіше трапляються короткочасні зливи. Вода швидко стікає поверхнею, не встигаючи поповнювати підземні води.

- *Зменшення снігового запасу*: недостатня кількість снігу взимку призводить до відсутності або невираженої весняної повені, яка є головним джерелом живлення для багатьох річок.

- *Часті та тривалі посухи*: посилюють дефіцит водних ресурсів, особливо в середній та нижній течії річок.

- *Дефіцит вологи в ґрунті*: сухий ґрунт вбирає більшу частину опадів, не даючи їм стікати в річки (так званий «ефект губки»).

Висновок:

Зменшення водності річок спричинене комплексом кліматичних змін, серед яких ключовими є підвищення температури повітря, що посилює випаровування, та зменшення снігового покриву взимку, скорочення днів з опадами, часті посухи, призводить до обміління та пересихання малих річок та їх притоків.

ГОЛОСУВАЛИ:

«ЗА» – 24.

«ПРОТИ» – немає.

«УТРИМАЛИСЬ» – немає.

Рішення прийняте 24 голосами, що становить 100 % голосів, присутніх на засіданні.

ВИРІШИЛИ:

1. Взяти до відома інформацію щодо впливу змін клімату на водність річок Приазов'я.

Виконавчий секретар



Інна РИБАЛКО

Список присутніх на засіданні Басейнової ради річок Приазов'я

№	Прізвище, ім'я, по батькові	Організація, яку представляє
1	2	3
Члени Басейнової ради річок Приазов'я		
1	Бакай Олексій Анатолійович	Голова Басейнової ради, Бердянська райдержадміністрація/ районна військова адміністрація
2	Білоцерківська Наталія Олексіївна	Сіверсько-Донецьке басейнове управління водних ресурсів
3	Бондар Олександр Павлович	ДРГП «Донецькгеологія»
4	Машай Олег Володимирович	КП «Облводоканал» Запорізької обласної ради
5	Волошин Микола Миколайович	Херсонський державний аграрно-економічний університет
6	Гаркуша Олена Валеріївна	Виконавчий комітет Молочанська міська рада Пологівського району
7	Гербст Інна Всеволодівна	ВП Дніпровська геологічна експедиція ДП «Українська геологічна компанія»
8	Ідаятов Володимир Аршидінович	Херсонська обласна організація Всеукраїнської екологічної ліги
9	Касілов Павло Вікторович	Державна екологічна інспекція Південного округу (Запорізька та Херсонська області)
10	Компанієць Андрій Валерійович	Департамент захисту довкілля Запорізької облдержадміністрації
11	Контарьова Наталія Володимирівна	Державна екологічна інспекція у Донецькій області
12	Коробка Ігор Анатолійович	Кирилівська селищна рада Мелітопольського району
13	Манич Віталій Олександрович	Чернігівська селищна військова адміністрація Бердянського району
14	Портянов Антон Сергійович	ГО «Сіверський Донець – відродження»
15	Пузанов Андрій Олександрович	Басейнове управління водних ресурсів нижнього Дніпра
16	Резнікова Ганна Іванівна	Департамент екології та природних ресурсів Донецької облдержадміністрації
17	Сорокіна Тетяна Петрівна	Запорізький обласний центр з гідрометеорології
18	Судаков Ігор Ігорович	Мелітопольська районна державна адміністрація
19	Суядна Наталія Миколаївна	Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій Університету «Україна»
20	Ткаченко Богдан Станіславович	Андрівська сільська рада Бердянського району
21	Філіна Ольга Миколаївна	Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської облдержадміністрації
22	Шляховчук Володимир Андрійович	Заступник Голови Басейнової ради, Басейнове управління водних ресурсів річок Приазов'я
23	Штепка Павло Георгійович	Маріупольська районна державна адміністрація, районна військова адміністрація
24	Шурко Олексій Родіонович	КП «Компанія «Вода Донбасу»

1	2	3
Запрошені		
25	Аліханян Юлія Юріївна	Приазовський національний природний парк
26	Антоновський Олександр Григорович	Приазовський національний природний парк/ Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д.Моторного
27	Казанцев Олександр Анатолійович	Департамент захисту довкілля Запорізької облдержадміністрації
28	Клюшніченко Євген Леонідович	БУВР річок Приазов'я
29	Рибалко Інна Георгіївна	БУВР річок Приазов'я
30	Сенченко Володимир Володимирович	Бердянська райдержадміністрація/ районна військова адміністрація
31	Томачинська Юлія Михайлівна	БУВР річок Приазов'я
32	Шведова Катерина Іванівна	БУВР річок Приазов'я